

บทที่ 2

วรรณกรรมปริทัศน์และแนวคิดทางทฤษฎี

2.1 วรรณกรรมปริทัศน์

บทนี้เป็น การนำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยทำการค้นคว้างานวิจัยที่มีส่วนสัมพันธ์กับการศึกษาความสามารถในการแข่งขันส่งออกของอุตสาหกรรม หน่วยเก็บข้อมูลประมวลผลอัตโนมัติของไทย ซึ่งสามารถแบ่งงานวิจัยออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ ศึกษาความสามารถในการแข่งขันส่งออกของอุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบของไทย โดยใช้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) และการใช้ SWOT Analysis และกลุ่มที่ศึกษาเกี่ยวกับอุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบของไทย

2.1.1 งานศึกษา ความสามารถในการแข่งขันส่งออกของอุตสาหกรรม คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ และส่วนประกอบของไทยโดยใช้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) และการใช้ SWOT Analysis

การศึกษาถึงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ ที่ปรากฏ (RCA) ในอุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบของไทยมีงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ ศรีธัญญา ประไพพงษ์ (2549) ศึกษาการ ส่งออกสินค้าในอุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์ของไทยไปจีน และ ศูนย์วิจัย เศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2546) ศึกษาวิเคราะห์แนวทางเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ฯ เพื่อรองรับการที่จีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกและจัดทำเขตการค้าเสรี ASEAN – China

การวิเคราะห์ผลการศึกษางานวิจัยทั้งสองสามารถสรุปได้ว่า ศักยภาพในการส่งออกของไทยกับประเทศในกลุ่ม ASEAN จีนและเกาหลีใต้โดย การใช้ดัชนีวัดความ ได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (RCA) ตั้งแต่ปี 2537 – 2539 ปรากฏว่าเครื่องคอมพิวเตอร์ของไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกต่ำกว่าสิงคโปร์ แต่สูงกว่า ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย เกาหลีใต้ จีน และอินโดนีเซีย ตามลำดับ ส่วนอุปกรณ์และคอมพิวเตอร์ของไทยมีความได้เปรียบในการส่งออกต่ำกว่าฟิลิปปินส์ สิงคโปร์และมาเลเซีย ตามลำดับ แต่สูงกว่าจีน อินโดนีเซียและเกาหลีใต้ตามลำดับ

ด้านการศึกษาด้านนี้ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ ในการส่งออกเครื่องคอมพิวเตอรฺ์และอุปกรณ์ ส่วนประกอบคอมพิวเตอรฺ์และสายไฟคอมพิวเตอรฺ์ของประเทศไทยไปประเทศจีนเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่ง ที่สำคัญ คือ สหรัฐอเมริกา ในหมวดคอมพิวเตอรฺ์และอุปกรณ์ และญี่ปุ่นในหมวดส่วนประกอบคอมพิวเตอรฺ์และสายไฟคอมพิวเตอรฺ์ โดยทำการศึกษาระหว่างก่อนประเทศจีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) ปี 2538 – 2544 เทียบกับ ช่วงหลังจากประเทศจีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) ปี 2545 – 2547 พบว่า ในหมวดคอมพิวเตอรฺ์และอุปกรณ์ ก่อนจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO ไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออก แต่ต่ำกว่าสหรัฐอเมริกา หลังจากจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO แล้ว ไทยกลับมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกเพิ่มขึ้นและมากกว่าสหรัฐอเมริกา ในหมวดส่วนประกอบคอมพิวเตอรฺ์ ก่อนจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO ไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกมากกว่าญี่ปุ่น แต่หลังจากจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO ไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกลดลง ขณะที่ ญี่ปุ่นเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออก ในหมวดสินค้าสายไฟคอมพิวเตอรฺ์ ก่อนจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO ไทยเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกมากกว่าญี่ปุ่น และหลังจากจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO ไทยเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกเพิ่มขึ้นและเพิ่มมากกว่าญี่ปุ่น

ทั้งนี้ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการแข่งขันส่งออกในอุตสาหกรรมนี้ของไทยจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ โดยศูนย์วิจัยเศรษฐกิจศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้แก่ ไทยมีข้อได้เปรียบ ในด้านแรงงาน มีทักษะการทำงานสูง เทคโนโลยีและคุณภาพสินค้าเป็นที่ยอมรับในตลาดโลกและมีข้อเสียเปรียบ ในเรื่องการแข่งขันที่ต้องนำเข้าวัตถุดิบและนโยบายภาครัฐที่ยังไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเพื่อการแข่งขันเท่ากับประเทศคู่แข่ง

2.1.2 งานศึกษาเกี่ยวกับอุตสาหกรรมคอมพิวเตอรฺ์ อุปกรณ์ และส่วนประกอบ

ตรีเพชร โกลด์ทูลซาร์ (2546) ทำการวิจัยผลที่ได้รับจากการลงทุนโดยตรง จากต่างประเทศในอุตสาหกรรมฮาร์ดดิสก์และชิ้นส่วนประกอบในประเทศไทย และประภาภัทร ปิยะวานุสรณ์ (2544) ได้ทำการศึกษาอุปสงค์การนำเข้าคอมพิวเตอรฺ์ อุปกรณ์และส่วนประกอบของประเทศคู่แข่งที่สำคัญจากประเทศไทย

จากผลการศึกษา ทั้งสอง สามารถสรุปได้ว่า อุตสาหกรรมฮาร์ดดิสก์และ ชิ้นส่วนประกอบในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมที่เกิดจากการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ เพื่อเป็นฐานการผลิตเพื่อการส่งออกที่สำคัญ เนื่องจากเหตุผลหลายประการ ได้แก่ การได้รับสิทธิประโยชน์จากสำนักคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เพื่อลดต้นทุนการผลิตเพราะค่าจ้างแรงงานในประเทศไทยต่ำ และเพิ่มความสะดวกในการผลิตเพื่อป้อนโรงงานผู้ผลิตฮาร์ดดิสก์ในประเทศ โดยอุตสาหกรรมฮาร์ดดิสก์และชิ้นส่วนประกอบเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้นและยังต้องใช้เทคโนโลยีการผลิตที่สูง ผู้ผลิตในอุตสาหกรรมมีความต้องการแรงงานในระดับช่างเทคนิคและวิศวกรค อนช่างสูง ตลอดจนแรงงานที่มีความสามารถในภาษาต่างประเทศสูงเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีจากผู้ลงทุนของต่างประเทศ ซึ่งแรงงานไทยในอุตสาหกรรมนี้มีการศึกษาระดับต่ำ เมื่อเทียบกับประเทศสิงคโปร์และมาเลเซีย แต่อัตราค่าจ้างแรงงานยังต่ำกว่าประเทศเหล่านี้

สำหรับ ปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออุปสงค์การนำเข้าคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ และ ส่วนประกอบของประเทศคู่ค้าสำคัญ ได้แก่ ราคาส่งออกคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบที่แท้จริงของไทย รายได้ที่แท้จริงของประเทศคู่ค้าและมูลค่าการส่งออกคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และ ส่วนประกอบของประเทศคู่ค้า โดยเมื่อราคาส่งออกคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบที่แท้จริงของไทยมีราคาตลาดต่างประเทศคู่ค้าจะนำเข้าจากไทยเพิ่มขึ้น เมื่อรายได้ที่แท้จริงของประเทศคู่ค้าและมูลค่าการส่งออกคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบของประเทศคู่ค้าเพิ่มขึ้นจะทำให้ความต้องการนำเข้าคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบจากไทยเพิ่มขึ้นด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังที่กล่าวมา ข้างต้น ทำให้ทราบว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออก คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ และ ส่วนประกอบ แต่ความได้เปรียบดังกล่าวยังต่ำกว่าประเทศคู่ แข่ง เช่น สิงคโปร์และมาเลเซีย ด้านปัจจัยสำคัญในการสร้างศักยภาพในการแข่งขัน ได้แก่ ปัจจัยทางด้านวัตถุดิบการผลิต ค่าจ้าง และคุณสมบัติ ของแรงงาน รวมทั้งนโยบายการส่งเสริมจากรัฐบาล

สำหรับงานวิจัยนี้แตกต่างจากงานวิจัยก่อนหน้านี คือ มุ่งเน้นศึกษาไปที่การส่งออก หน่วยเก็บข้อมูลประมวลผลอัตโนมัติของไทยไปยังตลาดจีนเป็นตลาดเป้าหมายซึ่งถือว่าเป็นผู้นำเข้ารายใหญ่จากไทย ซึ่งนอกจากจะทำการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณด้วยดัชนีความได้เปรียบที่ปรากฏ เพื่อศึกษาความสามารถในการแข่งขันเทียบกับประเทศคู่แข่ง และใช้แนวคิด SWOT Analysis เป็นกรอบในการวิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ กำหนดความสามารถในการแข่งขันส่งออกแล้ว ยังทำการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการเพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริงเพื่อเป็นแนวทางใน

การปรับตัวของผู้ส่งออก หน่วยเก็บข้อมูลประมวลผลอัตโนมัติ ของไทยในภาวะการแข่งขันที่รุนแรงในตลาดโลกต่อไป

2.2 แนวคิดทางทฤษฎี

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กับการศึกษา ความสามารถในการส่งออก หน่วยเก็บข้อมูลประมวลผลอัตโนมัติ ของไทย และประเทศคู่แข่ง แบ่งออกเป็น ทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของ Heckscher – Ohlin ที่ใช้เป็นหลักในการศึกษาเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการวัดความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของแต่ละประเทศ และ การวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ของ Michael E. Porter ที่ใช้ประกอบการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการแข่งขันการส่งออกหน่วยเก็บข้อมูลประมวลผลอัตโนมัติไปยังประเทศจีนของไทยเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งในกลุ่ม ASEAN

2.2.1 ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศของ Heckscher – Ohlin

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศสมัยใหม่ของ Heckscher – Ohlin นักเศรษฐศาสตร์สำนักนีโอคลาสสิก ได้อธิบายถึงสาเหตุ และผลของการค้าระหว่างประเทศ ด้วยการขยายแบบจำลองทางการค้าบนพื้นฐานของกฎความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ โดย Heckscher – Ohlin ระบุว่าความแตกต่างของปริมาณปัจจัยการผลิต และทรัพยากรการผลิต ได้แก่ แรงงาน ระดับเทคโนโลยี ที่ดิน ฯลฯ ของแต่ละประเทศที่มีอยู่ (Factor Endowments) เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการการค้าระหว่างประเทศ ประเทศต่างๆ จะได้ประโยชน์โดยเปรียบเทียบจากการผลิต และส่งออก สินค้า ที่ผลิต โดยใช้ ปัจจัย การผลิตในประเทศ ที่มีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ (Factor Abundant) และมีราคาถูกกว่าโดยเปรียบเทียบ แล้วนำเข้าสินค้าที่ประเทศตนมีปัจจัยการผลิตที่ค่อนข้างขาดแคลนและราคาแพง หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ในปัจจุบันแรงงานจะผลิตและส่งออกสินค้าที่ใช้ปัจจัยแรงงานเข้มข้น แล้วนำเข้าสินค้าที่ใช้ปัจจัย

ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศของ Heckscher – Ohlin มีข้อสมมติว่ามีปัจจัยที่ใช้ในการผลิตเพียง 2 ประเภท คือ แรงงานและทุน เกิดตลาดแข่งขันเสรีทั้งตลาดสินค้า และตลาดปัจจัยการผลิต ผลตอบแทนต่อขนาดคงที่ มีสินค้าเพียงสองชนิด ชนิดหนึ่งเป็นสินค้าที่ใช้แรงงาน

เป็นส่วนประกอบสำคัญในการผลิต ปัจจัยการผลิตมีคุณสมบัติเหมือนกัน ลักษณะการจ้างงาน ต้องเป็นการจ้างงานเต็มที จากแนวคิดนี้ จึงนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษานี้ คือ ประเทศในกลุ่ม ASEAN ที่นำมาพิจารณา ได้แก่ ไทย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซียและเวียดนามมีข้อสมมติว่าเป็นประเทศที่มีปัจจัยแรงงานที่มีความละเอียดและมีทักษะความชำนาญ ในการผลิต หน่วยเก็บข้อมูลประมวลผลอัตโนมัติมากกว่าประเทศจีน อัตราค่าจ้างแรงงานยังอยู่ในระดับต่ำ ทำให้ประเทศเหล่านี้มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการ ที่จะผลิตหน่วยเก็บข้อมูลประมวลผลอัตโนมัติที่มีความต้องการใช้แรงงานที่มีฝีมือเป็นจำนวนมากในกระบวนการผลิต หรือที่เรียกว่า มีการใช้แรงงานที่มีฝีมือเข้มข้นในการผลิต (Skilled – Labor Intensive) และมีแนวโน้มที่จะส่งออก หน่วยเก็บข้อมูลประมวลผลอัตโนมัติ แล้วนำเข้าสินค้าที่ผลิตโดยใช้ปัจจัยทุน เช่น เครื่องจักร เทคโนโลยี เป็นสัดส่วนมากกว่า

ตามทฤษฎีของ Heckscher – Ohlin ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ และการค้าระหว่างประเทศ มีสาเหตุพื้นฐานสำคัญ คือ ความแตกต่าง ในความอุดมสมบูรณ์ ของปัจจัยที่ใช้ทำการผลิต ที่แต่ละประเทศมีอยู่ หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า สาเหตุของความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในหน่วยเก็บข้อมูลประมวลผลอัตโนมัติของประเทศจีนและประเทศ ในกลุ่ม ASEAN ขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการ คือ (ก) สัดส่วนของปัจจัย การผลิต ได้แก่ แรงงาน ซึ่งประกอบด้วย แรงงานที่มีฝีมือและแรงงานไม่มีฝีมือ (ข) มาตรการของรัฐบาลในการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจ ในการพัฒนาผลิตภาพแรงงาน และทุน ซึ่งประกอบด้วย เทคโนโลยีการผลิต (ค) การส่งเสริม ศักยภาพการผลิต จากมาตรการของ ภาครัฐ เช่น การส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศในอุตสาหกรรมหน่วยเก็บข้อมูลประมวลผลอัตโนมัติทำให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตที่สูงกว่า เมื่อปัจจัยทั้งสามในประเทศจีนและในประเทศกลุ่ม ASEAN มีอยู่ต่างกัน การใช้ทฤษฎีของ Heckscher – Ohlin น่าจะมีความเหมาะสม นำมาอธิบายหรือ วิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการค้าหน่วยเก็บข้อมูลประมวลผลอัตโนมัติ

2.2.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในด้วยการวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis)

การวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis) (Michael E. Porter: 1990) เป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์ สำหรับองค์กร หรือโครงการ ซึ่งช่วย ผู้บริหาร กำหนดจุดแข็งและ

จุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน โอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก ตลอดจน ผลกระทบที่มีศักยภาพจากปัจจัยเหล่านี้ต่อการทำงานขององค์กร

อย่างไรก็ตาม การศึกษางานวิจัยนี้ได้มีการปรับใช้ SWOT Analysis กับ อุตสาหกรรมหน่วยเก็บข้อมูลประมวลผลอัตโนมัติ ของไทย โดยพิจารณาเป็นภาคอุตสาหกรรม ไม่ได้พิจารณาเฉพาะหน่วยธุรกิจใดธุรกิจหนึ่งโดยเฉพาะ

SWOT มาจากตัวย่อภาษาอังกฤษ 4 ตัว ได้แก่

S มาจาก Strengths หมายถึง จุดเด่นหรือจุดแข็ง ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน เป็นข้อดีที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายใน อุตสาหกรรม เช่น จุดแข็งด้าน การผลิต จุดแข็งด้าน ทรัพยากรแรงงาน อุตสาหกรรมจะต้องใช้ประโยชน์จากจุดแข็งในการกำหนดกลยุทธ์การตลาด

W มาจาก Weaknesses หมายถึง จุดด้อยหรือจุดอ่อน ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัย ภายใน เป็นปัญหาหรือข้อบกพร่องที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในต่างๆ ของ อุตสาหกรรม ซึ่ง ผู้ผลิตจะต้องหาวิธีในการแก้ปัญหานั้น

O มาจาก Opportunities หมายถึง โอกาส ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอก เป็นผลจาก การที่สภาพแวดล้อมภายนอกของ อุตสาหกรรม เอื้อประโยชน์หรือส่งเสริมการ ผลิตและส่งออก โอกาสแตกต่างจากจุดแข็งตรงที่โอกาสนั้นเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายนอก แต่จุดแข็งนั้น เป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายใน ซึ่งผู้ผลิตและส่งออกจะต้องเสาะแสวงหาโอกาสอยู่เสมอ และใช้ประโยชน์จากโอกาสนั้น

T มาจาก Threats หมายถึง อุปสรรค หรือภัยคุกคาม ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอก เป็นข้อจำกัดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งผู้ผลิตหรือภาครัฐบาลจำเป็นต้องปรับนโยบาย ให้สอดคล้องและพยายามขจัดอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น